

LAUSUNTO Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuus ja palveluiden vaikuttavuus

Eduskunnan tarkastusvaliokunta pyytää asiantuntijaanne etäkuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoanne: **Aika:** keskiviikko 6.4.2022 klo 11.30

Asia: O 41/2020 vp Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuus ja palveluiden vaikuttavuus

Aihe:

Tarkastusvaliokunta on tilannut tutkimuksen nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluista. Tutkimuksen toteutti NHG Oy.

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/TRVJ_1_2022_Nuorten_syrjaytyminen.pdf

Tutkimuksen tavoitteena oli

1. selvittää syrjäytymistä ehkäiseviä palvelu- ja etuusrakenteita sekä palveluntuottajien välistä yhteistyötä
2. selvittää nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytettyjä resursseja ja niiden kohdentumista sekä
3. analysoida syrjäytymisen ehkäisyyn käytettyjen julkisten varojen vaikutuksia.

Tutkimuksessa ei pystytty osoittamaan yhteyttä syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin käytetyn rahamäärän ja kunnassa vallitsevan nuorten tilanteen välillä. Tulosten mukaan mikään yksittäinen palvelu ei selitä nuorten syrjäytymistä, vaan pikemminkin palveluketjut ja toimijoiden yhteistyö ovat avainasemassa.

Nuorisotutkimusseura ry

KIRJALLINEN LAUSUNTO

Kirjallisessa lausunnossa pyydettiin näkemystä tutkimuksesta sekä siinä esitetyistä suosituksista, erityisesti niiden toteuttamiskelpoisuuden näkökulmasta. Erityisesti pyydettiin arvioimaan vastaavatko tutkimustulokset näkemystämme nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluiden vaikuttavuudesta? Miten vaikuttavuutta voitaisiin parantaa? Miten vaikuttavuudesta voitaisiin saada parempaa tietoa palveluiden kehittämisen tueksi?

Raportin kokonaisuus

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2022 Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet sisältää raportin tutkimuksesta, missä on tarkasteltu syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän nykytilaa, syrjäytymisen ehkäisyyn käytettyjen resurssien kohdentumista ja rahoituksella aikaan saatuja vaikutuksia. Tutkimuksen toteuttamisessa käytettiin sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä. Keskeisinä aineistolähteinä olivat vuoden 2020 talousarvioesitys ja sen perusteluosat sekä valittujen kohde kuntien tilinpäätöstiedot vuosilta 2019 ja 2020. Tutkimuksessa analysoitiin nuoriin kohdennettuja suoria ja epäsuoria rahavirtoja sekä jäsennettiin rahavirtoja palvelutyypeittäin liikennevalojaottelun mukaisesti kevyisiin, tukeviin ja raskaisiin palveluihin (ilmiölähtöinen väestöryhmän rahavirtojen tarkastelutapa vrt. talousarvion tarkasteleminen lasten oikeuksien näkökulmasta). Tämän lisäksi haastateltiin valtion hallinnon ja kuntien edustajia sekä nuoria itseään. Budjettianalyysin tuottamaa tietoa peilattiin muuhun kvantitatiiviseen tilastoaineistoon syrjäytymisen indikaattoreista sekä kvalitatiiviseen haastatteluaineistoon ja aikaisempiin tutkimustuloksiin.

Raportti on informatiivinen ja hyvin tehty kokonaisuus, tulososio on havainnollistava ja konkreettinen. Kokonaisuus sisältää hyvää nykytilanteen kuvausta, joskin siihen on valittu vain osa keskeisistä syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän kannalta tekijöistä. Raportin tausta ja tulososio antavat pohjan ja yhteistä kieltä jatkotoimien suunnittelun tueksi. Strategian, palvelujen järjestämisen sekä asiakastyön tasolla tarvitaan käsitteiden ja tavoitteiden yhteistä ymmärtämistä. Konkreettisen työn pohjalta kehittämistä on hyvä laajentaa ja jatkaa.

Raportti on kuitenkin vain avaus. Konkreettinen tutkimus nostaa esille asioita ja esteitä, joita tulee ottaa jatkosuunnittelussa ja kirjaamisen kehittämisessä huomioon sekä tulevaisuudessa myös tutkia.

Arvio raportin johtopäätöksistä ja suosituksista

Raportin kirjoittajat olivat jakaneet johtopäätösten esittelyn kolmelle tasolle, joissa he esittivät konkreettisia ja rajattuja suosituksia. Suositukset ovat tutkijoiden ehdotuksia, eivät tutkittuja toimintamalleja.

Talouskielen ja rakenteiden rinnalle suosituksissa olisi hyvä olla hieman enemmän kehityspsykologista näkökulmaa sekä keinoja polarisaation huomioon ottamiseen. Ennen tasokohtaisia kommentteja muutama yleinen asia, mitkä liittyvät kohderyhmän rajaukseen ja nuoruuteen kehitysvaiheena.

Nuoret kohderyhmänä

Raportti kohdistui pääasiassa 15 – 29 -vuotiaisiin nuoriin. Raportissa on hyvin tuotu esille rajaukseen liittyvä problematiikka sekä lapsuuden, nuoruuden ja perheiden elämänvaiheiden sekä palveluiden nivoutuminen toisiinsa. Kohderyhmän määrittely on kaiken toiminnan ja kehittämistyön kannalta tärkeää, jotta puhutaan samasta asiasta.

Ikävuodet 15 -29 sisältävät hyvin erilaisia palvelujen tarpeita. Kirjaamisen ja hallinnon takia palveluja ei ole mielekäästä pilkkoa ikävaiheittaisiin lohkoihin, mikäli siihen ei ole sisällöllistä tai toiminnallista syytä nuorten kannalta. Ikävaihetta koskevan osaamisen lisääminen palveluihin, suunnitteluun ja päätöksentekoon olisi kuitenkin erittäin tärkeää ja siinä on nykyisin paljon vajeita. Koulutusta lisäämällä ja kirjaamista kehittämällä voitaisiin saada yhtenäisempää ajattelua ja toimintatapoja sekä paremmin nuoriin kohdistuvaa ja heille soveltuvaa palvelua.

Nykytekniikka mahdollistaa automaattisen tiedon kertymisen arvioinnin perustaksi, mikäli yhteiset toimintatavat on hyvin suunniteltu laajassa yhteistyössä. Nuorten palveluista koskevan tiedon kirjaamisen

perusteista ja toimintatavoista olisi tärkeä käydä keskustelua ja tehdä linjauksia strategisen tason sekä palvelutason yhteistyössä – asiakasnäkökulma huomioon ottaen. Tiedon kirjaaminen ja tarkasteleminen ikävuosittain mahdollistaisi tarkemman analyysin, kohdentamisen ja suunnittelun. Rekisteritutkimusten menetelmiä olisi palvelujen käytön osalta vastaisuudessa hyvä hyödyntää enemmän, mutta se vaatii panostamista tiedon kirjaamisen tapaan ja laatuun.

Ylisukupolviset kysymykset oli raportissa tunnistettu. Raportissa perhepalvelut oli sisällytetty tutkimuksen analyysiin, mikä vaikutti varsin perustellulta. Tarkastelu voisi olla vielä laajempaa. Mm. esitetyn lisäksi Lastensuojelulaki 417/2007) painottaa lapsen näkökulman huomioon ottamista silloin, kun hoidetaan lapsen vanhempia aikuisille suunnatuissa palveluissa. Ts. lapsen hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun lapsen vanhempi, huoltaja tai muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö saa päihde- ja mielenterveyspalveluja tai muita vastaavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, ja jos hänen kykynsä huolehtia täysipainoisesti lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen. Tähän liittyviä mahdollisuuksia tavoittaa muuten vaikeasti tavoitettavia nuoria sekä toiminnan kustannusvaikutuksia olisi myös hyvä selvittää. Yleisesti läheisten avun tarve on tunnistettu pitkään ja kirjattu mm. jo Päihdehuoltolakiin (41/1986), mutta käytännön soveltaminen on monin paikoin jäänyt vaikka myös tutkimukseen perustuvia menetelmiä olisi. Erilaiset keinot, kuten mahdollisuus tavoittaa nuoria aikuisten palvelujen kautta olisi vielä syytä tarkasti kartoittaa, jotta tavoitettaisiin ne nuoret, jotka voisivat palveluista hyötyä, mutta joita on vaikeinta tavoittaa.

Nuoruus kehitysvaiheena – kehityspsykologian vahvempi huomioon ottaminen

Nuoria koskevia palveluja suunniteltaessa ja päätöksiä tehtäessä on erittäin tärkeä ottaa huomioon ikävaiheeseen liittyvä fyysinen ja psyykinen kehitystaso ja kehittyminen sekä aikuisuuteen siirtymiseen liittyvä kehitystehtävät. Näitä asioita ei raportissa nostettu riittävästi esille, vaikka niillä on suuri vaikutus palvelujen tarpeeseen ja sisältöön. Ryhmätasolla nuoria katsottaessa 15 – 29-vuotta sisältää nuo siirtymät ja siksi palveluita voidaan katsoa kokonaisuutena, mutta käytännössä esim. vanhempien kanssa asuvan ja itse vanhempana toimivan niputtaminen yhteen pelkän iän perusteella on keinotekoisia. Yksilöiden elämäntilanteet ja palvelujen tarpeet ajoittuvat erilaisiin ajankohtiin.

Kehitysvaiheen huomioon ottaminen on tärkeää, koska nuoret eivät palveluihin hakeutuessaan useinkaan tiedä tai osaa määritellä omia palveluntarpeitaan. Nuoret eivät myöskään ole välttämättä ollenkaan tietoisia palvelurakenteesta mihin hakeutuvat. Moni on epävarma siitä hakeutuisiko yleensäkin palveluihin. Epävarmuutta aiheuttaa myös se, mikä on nk. normaaliin kehitykseen kuuluvaa tunteiden heilumista ja milloin olisi syytä hakea apua. Nuoret ovat oman elämänsä polulla eivätkä ollenkaan aina päämäärätietoisia asiakkaita. Iän lisäksi koulutustausta, saatu tuki, työkokemukset, ongelmien kasautumisen aste, selviytymistaidot yms. vaikuttavat siihen, että yksilöiden väliset erot voivat olla hyvin suuret. Erityisen tärkeää on se, millaisia mahdollisuuksia nuorilla on hahmottaa palvelukenttää ja omia oikeuksiaan. Suuri ymmärrys, tukeminen ja kohtaaminen ovat tärkeitä – rangaistukset ja byrokratian vuoksi tekeminen voivat vieraannuttaa monia nuoria ja syrjäyttääkin.

Suosituksia toteutettaessa on kaikkiaan syytä varmistaa, etteivät ratkaisut ja toimenpiteet lisää stigmatisoivaa kielenkäyttöä tai ajattelua. Erityisesti on oltava tarkkana puhuttaessa syrjäytymisestä ja huono-osaisuudesta. Objektiviiselta näyttävä huono-osaisuus ei välttämättä ole koettu sellaisena vaan voi johtua esim. nuoruuteen liittyvästä elämäntilanteesta. Subjektiviisessa kokemuksessa on yleensä mukana toivo, mutta ulkopuolelta tuleva leimaaminen voi himmentää sen.

Nuorierityistä osaamista olisi syytä vahvistaa päätöksenteossa, sosiaalityössä ja palveluissa (Haikkola ym. 2022). Suosittelemme termiä ”nuorierityinen” viitaten nuoruuteen liittyvään asiantuntemukseen ja toimiin, jonka olemme nähneet osittain puuttuvan erityisesti lastensuojelusta ja sosiaalityöstä. Sosiaalityö

pikkulapsiperheiden kanssa on hyvin eriluonteista kuin nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskentely. Lastensuojelun ja sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien erikoistuminen nuorten (aikuisten) asioihin voisi vahvistaa myös rikoksilla oireilevien nuorten tukitoimia.

Myös perusopetukseen panostaminen tulisi voida liittää mukaan tarkasteluun. Erityisen tärkeää on myös selvittää paremmin oppilashuollon merkitystä ja roolia syrjäytymisen ehkäisyn kannalta. Ammatillinen että lukio tarvitsevat resursseja tukea niitä nuoria, joiden opiskeluvalmiudet eivät ole kovin vakaat. Tämä tulos nousi esiin Haikkolan ym. (2022) Koulutukseenhakuvetoite -selvityksessä korostuen erityisesti nyt oppivelvollisuuden laajentamisen takia.

Polarisaatio

Asia mikä jäi selvityksen luettua mietityttämään koski polarisaatiota ja kasaantumista. Syrjäytymisen ehkäiseminen on tärkeää kaikkien nuorten osalta myös niiden, joilla näyttää menevän hyvin. Kuitenkin pienen erityisen ryhmän osalta toimet vaativat toisenlaisia ja paljon suurempia resursseja sekä palvelujen välistä yhteistyötä. Näiden rinnakkaisten tarkastelujen ja rahavirtojen saaminen näkyväksi olisi hyvä saada mukaan sekä ehkäisevän että korjaavan työn osalta. Myös ehkäisevän ja korjaavan työn luokittelun käyttämistä olisi syytä harkita uudelleen, koska sama toimintamuoto voi eri tilanteissa toimia korjaavana ja/tai ehkäisevänä. Olennaisempaa olisi katsoa, että riittäviä toimia on erilaisiin tarpeisiin tarjolla.

Indikaattorit

Raportissa syrjäytymisen ilmiöön kytkeytyviksi indikaattoreiksi tunnistettiin 14 relevanttia tilastoa (s. 56, luku 2.2). Tämä lähestymistapa osoitti käytännöllisesti siitä, mitä tietoa on jo saatavilla. Syvällisemmälle ja laajemmalle analyysille on kuitenkin tarvetta. Indikaattorityötä tehdäänkin jatkuvasti mm. valtion nuorisoneuvoston toimesta. <https://tietoanuorista.fi/indikaattorit/> Tulevaisuudessa on tärkeää koota olemassa olevaa indikaattorityötä laajemmin sekä saattaa yhteen tietoa tuottavia ja kirjaamista kehittäviä tahoja, jotta saadaan lisää tietoa indikaattorien kautta mahdollisesti myös vaikuttavuudesta.

Strategisen tason suositukset

Kirjoittajat olivat jakaneet strategisen tason suositukset kolmeen osioon 1) Seurataan rahoitusjärjestelmän vaikuttavuutta, 2) Suunnitellaan budjettia ja seurataan sen toteutumista ja 3) Kehitetään johtamista yhdyspinoilla. Johtopäätöksissä on otettu monipuolisesti esille käytännöllisiä asioita ja kehittämistarpeita. Suosituksissa painotetaan pitkäjänteisyyttä, seuranta ja vastuun määrittämistä, yhdenmukaisia luokitteluja, automaation ja digitekniikan hyödyntämistä, tiedolla johtamista, alueellisia tasoja, indikaattoreista sopimista sekä vaikuttavuustiedon keräämistä monimuotoisesti ja kaikkiaan hyvää suunnittelua, seuranta ja johtamisen kehittämistä. Tutkimuksen tekijät suosittelivat myös konkreettisesti väestölähtöistä budjetointia sekä hyvinvointisuunnittelua, mille olisi varattava riittävä budjetti. Strategisen tason suositukset antavat hyvän koosteen nykytilanteen reflektoinnille ja tulevalle kehittämiselle.

Tutkimuksessa oli esitetty konkreettisia tuloksia, jotka auttavat hahmottamaan sitä, mitä tietoa tällä hetkellä on saatavissa ja millä rajauksilla. Tästä on paljon hyötyä suunniteltaessa sitä, mihin suuntaan kehittämistyötä on syytä tehdä. Tämän osion suositusten kohdalla olisi tärkeä hyvin nopeasti jatkaa työstämistä ja indikaattorien valintaa sekä lähteä kehittämään yhteisiä käytäntöjä. Asia on erityisen ajankohtainen nyt kun hyvinvointialueilla työtapojen luominen on käynnissä. Lisäksi viime aikoina on tehty laajoja koulutuspoliittisia uudistuksia, joiden vaikutusten seuraaminen on tärkeää, sillä lyhyen ja pitkän aikavälin sivuvaikutuksina saattaa syntyä myös syrjäytymisloukkuja.

Raportin tutkimusosioista oli jätetty pois kolmas sektori. Tästä syytä myös järjestötyö jäi tarkastelun ulkopuolelle, vaikka sen tiedettiin kohdistuvan erityisesti polarisaation toiseen päähän. Pitkällä aikavälillä

mm. järjestötyö, valtakunnallinen työ sekä digitaaliset palvelut, jotka eivät rajaudu tiettyyn maantieteelliseen alueeseen, tulisi saada mukaan tähän strategisen tason kokonaisuuteen. Järjestötyön piirissä nykyisin tehtävä toiminta on tärkeä ottaa huomioon tulevaisuuden suunnittelussa ilmiö- ja tarvelähtöisesti rahoituspohjasta ja rakenteista riippumatta. Toimintakenttä muuttuu jatkuvasti, joten pitkäjänteistä toimintaa ja monialaista suunnittelua sekä muutosvalmiutta tarvitaan kokonaiskuvan ja toimivan kokonaisuuden saamiseksi.

Tutkimukseen oli valittu tietyt syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin kohdistuvat rahavirrat, osoitettu mitä niillä saadaan ja mitä vaikeuksia tai esteitä valittujen kriteerien tulkinnalle on havaittu. Tämä on hyvä avaus, mutta arviointia on syytä jatkaa sekä valtion että kunnan tasolla. Tutkimus antaa materiaalia myös kirjaamis- ja toimintakäytäntöjen kriittiselle arvioinnille. Tällaisenaan tämä ei ole riittävä, mutta konkreettinen pohja jatkotyöstämiselle.

Ilmiöpohjainen budjetointi ei myöskään ole yksinkertainen asia, koska ilmiöt nivoutuvat vahvasti toisiinsa. Ilmiöajattelua on hyvä kokeilla ja sitä voisi miettiä ainakin rinnakkaisena budjetointitapana. Ilmiö tulisi kuitenkin ensin saada määriteltyä tarkasti ja indikaattoreita kehittää. Tieteellistä näyttöä ilmiöpohjaiselle budjetoinnille tai sen vaikuttavuudelle ei tutkimuksessa osoitettu. Kirjoittajien oletaman mukaan ilmiölähtöinen budjetointi toisi keinoja nuorten palveluiden omistajuuden vahvistamiseksi ja tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä kunnissa että valtionhallinnossa ja sen ansiosta syrjäytymisen ilmiöön voitaisiin paneutua pitkäjänteisesti läpi eri hallituskausien. Tutkimusta voi pitää avauksena työlle, minkä on syytä jatkaa moniammatillisesti ja yhteiskunnan erilaiset organisoitumisen tasot huomioon ottaen.

Palvelutuotantotason suositukset

Tutkimuksessa kartoitettiin palvelurakenteen muodostumista ja johtopäätöksenä todettiin, että vastuut olivat hajautuneet liikaa. Monialaista työtä ja palvelutuotantoa tulisi kehittää. Kirjoittajat suosittavat, että hyvinvointialueet vastaisivat korjaavista palveluista normaaliin tapaan, mutta että kunnat ja hyvinvointialueet ottaisivat käyttöön syrjäytymistä koskevan palvelurakenteen järjestämisen osalta Allianssimallin.

Lukijan kannalta suositus herätti kysymyksiä. Palvelutuotantotason kenttä on hyvin laaja ja monimuotoinen, yhtä lailla kuin kohderyhmä (15 – 29-vuotiaat nuoret). Allianssimallia voisi olla hyvä kokeilla rajatusti, mutta ensimmäisessä vaiheessa olisi tärkeä pilotoida tietyllä alueella ja selkeästi kohdennetuilla tavoitteilla tietyille ikäryhmille. Mallin kehittäminen ja kokeileminen olisi ainakin konkreettinen toimi keskustelun ja kehittämistyön jatkamiseksi, sillä muutosta tarvitaan.

Palvelutuotannon kieli ja esitetyt tavoitteet antavat kuitenkin mielikuvan, että nuorille suunnattu palvelutoiminta nähdään varsin päämäärätietoisena ja tavoitteellisena. Syrjäytymisen ehkäisemisessä on usein paljolti kyse nuoren kehityksen tukemisesta, kanssa kulkemisesta, ohjaamisesta ja nuoren huomioon ottamisesta. Nuori ei välttämättä hae apua tiettyyn ongelmaan tai osallistumista tiettyyn kokonaisuuteen. Nuorten palveluissa on tärkeä olla tilaa nuoren olla oma itsensä ja kasvaa omalla polulla kohti hänelle hyvää aikuisuutta. Nuorisotutkimusseurassa on tehty paljon nuoria, nuorisotyötä ja nuorten palveluita koskevaa tutkimusta (pyydettyäessä toimitamme tarkempaa tietoa). Sekä nuoret itse, heidän tarpeensa ja olosuhteensa, että tämä ikävaihe muuttuvat ajan myötä jatkuvasti. Palvelutuotannon pitää olla muuttuvaa ja nuoria kuulevaa sekä osallistavaa, nuorten tilanne ja kehityopsykologia huomioon ottavaa. Nuoret eivät ole yhtenäinen ryhmä. Allianssimalli saattaa soveltua tällaisten palvelujen järjestämiseen, mutta jos mennään rakenne ja resurssit edellä, niin herää kysymys, meneekö tietynlaisten palvelujen tarjoaminen nuorten kohtaamisen edelle?

Olemme vastikään tutkineet nuorten palveluja Polkuja päihdepalveluihin hankkeessa sekä sosiaalityötä Nuorten mielenterveys- ja päihdetyö: Tutkittua tietoa kehittämistyön tueksi VN-teas-hankkeessa. Työntekijöiden ja nuorten haastatteluissa nousevat esille alueelliset erot, yhteistyön tarve sekä muualla kuin erityispalveluissa nuoria kohtaavien ihmisten kouluttamisen tarve (Mäkilä ym. 2022). Työntekijöiden ja nuorten ääntä olisi tärkeä saada nykyistä vahvemmin kehittämistyön käyttöön.

Nuoren tulee tietää missä palveluita on tarjolla, mutta hänen ei tulisi tarvita tietää palvelurakennetta eikä ymmärtää palvelujärjestelmää. Muissa maissa on kehitetty ja kokeiltu myös tutkimukseen perustuvia malleja, mihin kannattaa suomalaista järjestelmää kehitettäessä aktiivisesti tutustua mm. YouthCan IMPACT team Torontossa Canadassa.

Asiakastason suositukset

Asiakastason suosituksen kirjoittajat ovat tunnistaneeet nuorten ja heidän tarpeidensa moninaisuuden ja suosittavat suunnittelua, mikä mukautetaan asiakkaiden tarpeisiin. He suosittelevat myös nuoren osallistamista suunnitteluun, vastuuhenkilöä jokaiselle nuorelle, jolla on asiakassuunnitelma ja tiedonvaihdon kehittämistä työmuotojen välillä sekä vaikutusten arviointia.

Asiakastason suositukset kuulostavat loogisilta ja ymmärrettäviltä, mutta nuorten todellisuus on monimuotoisempi. Viimeisen vuoden aikana olemme haastatelleet nuoria heidän palvelukokemuksistaan ja -tarpeistaan sekä selvittäneet polkuja, joita pitkin nuoret palveluihin ohjautuvat (mm. Mäkilä ym. 2022). Nuorten tilanteessa tietty vastuutyöntekijä ja asiakassuunnitelma voivat olla hyviä asioita, mutta myös palveluista karkottavia asioita. Nuorten todellisuus voi näyttää aivan toisenlaiselta ja siinä palveluratkaisut byrokratialta, tiedonvälitys leimaamiselta ja tietyn henkilön tapaaminen pakkopullalta. Nuorten palveluja ja erityisesti syrjäytymistä ehkäiseviä palveluja on suunniteltava nuorten kanssa ja nuorten näkökulma huomioon ottaen.

Joissakin tilanteissa yksi mahdollisuus voisi olla ”nuorilähtöinen tukihenkilö”, joka olisi koulutettu vapaaehtoinen eikä sidoksissa nuorelle palveluja/hoitoa ja nuorta kontrolloiviin instituutioihin. Tämä voisi auttaa nuorta, olla tukena tapaamisissa, tukisi erilaisissa käynneissä yms. ei olisi vastuussa nuoren hoidosta/kuntoutuksesta. Ikään kuin neutraali toimija suhteessa ehdotettuun vastuutyöntekijään tms. Tällainen voisi olla kyseessä esimerkiksi henkilöillä, joilla on riski uusia rikos tai muuten erityisessä syrjäytymisvaarassa. Järjestökentältä löytyy erilaisia esimerkkejä, joiden avulla erityisesti haastavien asiakkaiden tavoittamista voitaisiin pyrkiä parantamaan.

Erilaisten nuorten mukaan ottaminen suunnitteluun sekä laajemmin että oman palvelunsa osalta on tärkeää. Osa nuorista on aktiivisesti ja helposti mukana. Erityistä huomiota on lisäksi kiinnitettävä niihin, joilla on tarpeita, mutta joiden on vaikeampi hakeutua tai sitoutua palveluiden piiriin. Heidän näkemystensä kuuleminen ja ajattelutavan ymmärtäminen on kehityopsykologisen ymmärryksen rinnalla tärkeää, kun suunnitellaan ja kehitetään syrjäytymisen ehkäisyyn liittyviä palveluita.

”No mullakin on ollut joskus vähän tympeämpiä työntekijöitä, mutta se voi olla se pelko ettei halua niitä palveluita. Pelkää, että minkälainen työntekijä. Ja se kynnys soittaa tai hakeutua mihinkään on ainakin itellä tosi paha. Että monilla on paha kans soittaa tai lähteä mihinkään... Sitä on vaan ollut ahistunut ja jäänyt siihen omaan kuplaan.”

Nuoren haastattelu, Nuorten mielenterveys- ja päihdetyö: tutkittua tietoa yhteistyön ja käytäntöjen kehittämiseen (NUMPA) VN Teas

Lisätietoa lyhyesti

Polkuja päihdepalveluihin. Selvitys päihdepalveluiden saatavuudesta ensimmäisellä hakukerralla. Mäkilä, Jurvanen, Helfer, Huhta ja Pitkänen. Päihdeasiamiestoiminta ja Nuorisotutkimusseura.

Julkistamiswebinaari 22.3.2022 klo 9 -11.30. Tervetuloa.

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/ajankohtaista/tapahtumat/2619-polkuja-paaihdepalveluihin-asiakkaan-naekoekulmasta-webinaari>

Webinaarin jälkeen julkaisu on vapaasti saatavissa linkistä:

<https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/verkkojulkaisut/2626-polkuja-paaihdepalveluihin>

Syrjäytymisen lasku. Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Vauhkonen Teemu ja Hoikkala Tommi. (2020). Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 153, Kenttä.

From Planning to Implementation of the YouthCan IMPACT Project: a Formative Evaluation. Henderson, Hess, Mehra & Hawke (2018). The Journal of Behavioral Health Services & Research volume 47, pages 216–229 (2020)

YouthCan IMPACT team lisätietoa mm. <https://mhct.org/wp-content/uploads/2019/11/Ontario-Youth-Wellness-Hubs-Implementation-Guidebook.pdf> ja <http://www.oacas.org/what-we-do/youthcan/>

Nuorisobarometrit, Nuorten vapaa-aikatutkimukset, Nuorten elinolot –vuosikirjat, Indikaattorit yms.

<https://tietoanuorista.fi/julkaisut/>

<https://tietoanuorista.fi/indikaattorit/>

Useita lyhyitä kirjoituksia **Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä**

www.nuorisotutkimusseura.fi/poikkeusolot mm. Lahtinen, Laine & Pitkänen (2021). Koronaan liittyvät kokemukset stressaavat nuoria. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma78>

Pekkarinen, Haikkola, Hästbacka (2019) **Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-737-6>

Haikkola, Uusikangas, Korpela, Jauhiainen, Hiilamo (2022) **Koulutukseen hakuvelvoite nuorten työttömyysturvan ehtona:** Tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua rekisteriaineistojen, TE-palvelujen, oppilaitosten ja nuorten näkökulmista. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-433-0>

Nuorisotutkimusseuran lausunnon laatimiseen osallistuivat tutkimuspäällikkö, dosentti Tuuli Pitkänen ja akatemiatutkija Lotta Haikkola